СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 170. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 23-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 170. Jersey City, N. J., Thursday, July 23, 1936. THREE CENTS

ПОБОЮЮТЬСЯ ЗА АМЕРИКАНЦІВ В ЕСПАНІЇ

ВАШИНҐТОН. — В Еспанії шаліє горожанська війна. Щоб охоронити американських горожан, евентуально забрати їх звідти, американський уряд вислав на еспанські води два воєнні кораблі: Оклагому і Квинсі. Справді досі ні одному американському горожанинові в Еспанії не сталося нічого злого, всеж таки уряд уважав за відповідне ці міри підприняти.

НАРАДЖУЮТЬСЯ НАД ЗИМОВОЮ ПОМІЧЧЮ БЕЗРОБІТНИМ.

ОЛБАНІ. — Тут відбулася конференція міських посадників зі стейту Ню Йорк. На ній нараджувалися над питаннями помочі безробітним у часі наступної зими. Конференція видала осторогу, в якій говорить, що в той час, коли федеральні підмоги безробітним що місяця корчаться, потреби для безробітних під зиму будуть зростати. Дотичні чинники, говорить пересторога, повинні заздалегідь застановитися над цим положенням.

КОМІСІЯ ДЛЯ РОЗСЛІДУ КОМУНІЗМУ.

ОЛБАНІ. — Стейтова леґіслятура в Олбані остаточно затвердила назначення спеціяльної комісії для розсліду комуністичної діяльности в Ню Йорку. В тій цілі назначено вже відповідні особи, як теж призначено $15,000 на покриття видатків, звязаних з цими дослідами.

ЩЕ ДОШКУЛЮЄ ПОСУХА.

ШІКАҐО. — Хоч упродовж останніх двох тижнів східні і центральні стейти відітхнули трохи від легких дощів та нижчої температури, то здовж „кукурудзяного поясу" спека і посуха розпочались наново. Ціна за кукурудзу осягнула найвищий рівень: 91½ цента за бушель. Кажуть, що цьогорічна посуха накоїла більше шкоди в хліборобстві, ніж у 1934 році. Крім того вмерло від спеки понад 5,000 осіб. Потіхою може бути хіба те, що на опустілих ланах згинула теж усяка комашня, головно саранча, що є теж шкідливою язвою, з якою мусить боротися вся рістня. Лиш денеде залишилися кактуси. З цих околиць тепер зовсім забирають фармерів та переселюють їх в інші сторони.

ЗВИВАЮТЬ НАЙБІЛЬШУ ФАБРИКУ НА СВІТІ.

БОСТОН. — У Менчестер, Ню Гемшір, розпочали ліквідацію найбільшої бавовняної фабрики на світі, Емоскіґ. Ця фабрика колись представляла вартість $25,000,000. Внаслідок депресії кілька літ вона працювала зі стратою одного міліона долярів річно, аж поки її зовсім не припинили. Цьогорічня повінь теж накоїла їй багато шкоди. Потрібно було яких $10,000,000, щоб її наново відчинити. А на це не було грошей. Вслід за тим заряд компанії зголосив банкротство і тепер її звивають.

ХМАРОЛОМИ В ЧІЛЄ.

САНТІЯҐО (Чілє). — В Чілє (держава в Полудневій Америці) в кількох місцях обірвалися хмари й заподіяли великі шкоди. Деякі шляхи зовсім знищені. Багато поїздів повискакували з шин. Великі площі з посівом знищені. Згинули теж багато людей. У деяких містах повінь сполокала цвинтарі та повикидала трупи. Знищила теж водопроводи. Вслід за тим появляються ріжні епідемічні недуги.

ПОКІНЧИЛИ СТРАЙК У КЕМДЕНІ.

КЕМДЕН (Н. ДЖ.). — Бурливий страйк у радіовій фабриці в Кемдені, що тревав чотири тижні, нарешті покінчився. Страйкарі приняли його з виявами великого задоволення. Назагал беручи, страйк виграли робітники. Компанія згодилась узнати їх юнію, як теж засадничо приняла всі домагання. Подробиці умови має виробити спеціяльна, вибрана в тій ціли, рада.

КИТИ НЕ ВСТУПИЛИСЯ З ДОРОГИ.

НЮ ЙОРК. — Корабель „Беренґарія", що їхав до Европи, наїхав на стадо китів у числі 30 до 35 штук. Своїми величезними тілищами вони заступили шлях для корабля і не хотіли вступитися з дороги. Капітанові не лишилось нічого іншого, як завернути вбік та лишити китів у спокою.

РАХУЮТЬ КУРЯТКА.

ВАШИНҐТОН. — Департамент хліборобства рішив обчислювати всі курки, курята і скількість яєць та час до часу подавати числа до відома фармерам, що займаються плеканням дробу. Таких фармерів є в Америці коло 6,000,000. Статистичні дані про скількість курей і яєць поможуть їм орієнтуватися, скільки треба плекати курей, щоб занадто не обнизити ціни. Департамент обчислює, що нині в Америці є коло 400,000,000 курок, з яких кожна зносить біля 90 яєць річно.

ЗА ЗНЕВАГУ ПІЛСУДСЬКОГО.

Перед городським судом у Ковлі ставав о. Сергій Кострицький, український православний парох села Осмиговичі, ковельського повіту, під закидом зневаження марш. Пілсудського. Обвинувачував його в ролі свідка прав. свящ. о. Іван Симонович. Розглянувши справу, суд засудив о. Кострицького на 200 зл. гривни та 20 зл. судових коштів.

ТРАҐІЧНА ПРИГОДА ТУРИСТІВ.

В Татрах біля Закопаного почули під вечір в однім ярі жіночий голос, що кликав на поміч. Далеко на ледовім збіччі побачили людську руку, що давала знаки. Рятункова експедиція, яка вибралася в те місце, знайшла опівнолі туристку, що лежала на снігу і кликала на поміч. Кількадесять метрів від неї лежало тіло молодого мужчини без життя. Був це 24-літній Альфред Квасьни, працівник спортової фірми з Бельська, що вибрався був з нею на трудну туристичну виправу. Він виліз на скелю, з якої впав кількасот метрів у пропасть і вбився. Вона теж зісунулася по ледовому узбіччі, але на щастя задержалася на снігу, звідки давала світляні знаки й оклики. Рятункове поготівля відставило її до туристичного захисту над Морським Оком.

ЗА ПІДПАЛ.

Перед судом присяжних у Станиславові відбулася розправа проти Мих. Далика і його сина Василя з Юрківки під закидом підпалу будинків Хаіма Фогля та намаганого вбивства бувшого війта Івана Татарина в Юрківці. Мих. Далика засуджено на 18 літ вязниці, при застосуванні амнестії на 12 літ, а його сина Василя Далика на 13 і пів року при застосуванні амнестії на 9 літ. Василя Мойсея, субєкта кооперативи з Юркова, якому закинули, що намовляв до підпалу, увільнено.

ЖЕРТВИ ДНІСТРА.

До Маріямполя приїхали коло 50 питомців римо-католицької семинарії у Львові. В неділю по богослуженні чотири питомці пішли купатися до Дністра. Сіли на лодку та коли знайшлися на середині ріки, лодка вивернулася й усі чотири впали в воду. Два з них, а саме Казімеж Киньовський з Янова та Андрій Ютшенко зі Львова, потонули, а двох вирятувано.

ВІДКИНЕНА КАСАЦІЯ.

У найвищому суді у Варшаві відбулася касаційна розправа 14 українців, яких окружний суд у Стрию засудив на кари від 5 до 8 літ вязниці у звязку з експльозією бомби під хрестом у Верині, пов. Жидачів. Як відомо, від цієї експльозії згинув сільський поліцай, що на приказ державної поліції викопував хрест, поставлений на місці, де зловили Василя Біласа і Дмитра Данилишина. Найвищий суд відкинув зголошену касацію і потвердив присуд стрийського суду.

КОСІВ МАТИМЕ ВОДОПРОВОДИ.

З ініціятиви косівського староства проектують будову сітки водопроводів у Косові. Вже пороблено старання, щоб одержати потрібні кредити у відповідних банкових інституціях.

ОСУШУЮТЬ ДОЛИНУ КОРОПЦЯ.

В бучацькому повіті мають осушити долину ріки Коропець на просторі 800 гектарів. Виладжується проект робіт.

ЛИЦАР СУФРАЖИСТОК.

У Лондоні помер у 63. р. життя Гарольд Гевіт, що має за собою окрему сторінку в історії руху... англійських суфражисток. У 1903. р. підчас великої кампанії суфражисток за виборче право він згодився згинути під кінськими копитами на великих перегонах в Аскот на те, щоб звернути увагу на прапор з гаслом „Виборче право для жінок!" Підчас великих перегонів у Дербі тиждень раніше кинулась під коня суфражистка Емілія Дейвісон з таким самим окликом і згинула. Через Гевіта, який кинувся під коня в таким самим наміром, кінь перескочив, ударивши його копитом у голову. Він дістав назву „лицаря суфражисток", але 33 роки свого життя нездужав на голову і деякі вважали його за божевільного. Одні називали його божевільним уже тоді, коли він кинувся під коня для пропаґанди.

СВЯТИЙ ГІТЛЕР.

У бретанській окрузі Кот Ді Нор відкрили у метричних книгах містечка Сен-Бріек цікаву помилку: син одного тамошнього селянина має імя Гітлера. Коли спитали батька, чому він так дивно назвав свого сина, той таксамо здивований відповів, що його дідо називався св. Ілярій. Слово „св. Гілярій" у французькій вимові дуже подібне до „Гітлер" і урядовець, який так часто бачив це імя в ґазетах, записав „Гітлер", гадаючи, що є такий святий.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

Коло Віляно́ва (Польща) військовий літак дістався у коркотяг, з якого летунові не вдалося вивести машини. Літак упав до озера. Пільот Г. Кухарський, ударивши головою об воду, зломив собі хребет і згинув на місці.

КАНҐУРИ ЗАМІСЬ ПСІВ.

В австралійському місті Сідней завели моду ходити на вулиці не з псами, а з канґурами. Канґури страшенне дорогі: один канґур коштує таксамо, як 50 псів, бо ці живини вимирають. Канґур може стерегти людину не гірше, як пес, бо добре чує, легко привязується до людей і дуже сильний. Канґури в товаристві елеґантних дам на вулицях роблять покищо дуже комічне враження, бо підстрибують. Хто знає історію моди, вірить у те, що до канґурів авикнуть і в тих краях, де їх досі зовсім не було, і після канґурів може прийти черга на... жирафи.

М-РА Я. РАКА ПРИПИНИЛИ В ПРАВАХ.

Адвокатська палата припинила у правах адвокатського аплікanта м-ра Ярослава Рака, засудженого на 6 літ вязниці у процесі за вбивство мін. Перацького.

ТУРКИ ЗРАДІЛИ.

В цілій Туреччині, по всіх селах і містах, які прикрашено прапорами, панує велика радість, бо Дарданелі знов опинились під турецькою владою. Здемілітаризовану смугу вже заповнили турецькі війська враз з артилерією. В скорому часі зачнуть турки будувати нові укріплення.

ПОВАЖНИЙ ГРОМАДЯНИН ВЛОМНИКОМ.

При вул. Згода у Варшаві зловили при вломі Каз. Ковальського, що хотів обікрасти склеп. Показалося, що Ковальський має дім у Рембертові під Варшавою, де уходив за поважного і багатого громадянина. У Варшаві мав свою криївку, куди зносив крадені річи.

ШАХТЯРІ-„ЛЬОТЧИКИ" В ДОНБАСІ.

Зі Сталінська (Донбас) повідомляють: Майже всі шахти недавно зорганізованого вугільного тресту „Куйбишев уголь" не виконують плянів видобуття вугля. Низькі платні, загальні обвинувачення в саботажі — пише керманич тресту — викликують плинність робучої сили. За останні 4 місяці втекли з тресту 58 службовики, в тому 10 дипльомованих інжинірів та 13 дипльомованих техніків гірництва. Це витворило таку ситуацію, що напр. на одній з шахт взагалі нема ні одного інжиніра ані керманича.

Подібні відносини панують також у новозорганізованім тресті „Кадіїв-уголь".

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО.

Невідомий злочинець ввійшов до хати Романа Кореля в Романівці (пов. Теребовля) й вистрілом з револьверу поклав його трупом на місці. Тло злочину невияснене.

ЛИЦАРСЬКИЙ АМАНТ.

У Новому Санчі склалася подія, що кидає світло на моральний рівень сучасної молоді. Станислав Кумуркевич посварився зі своєю нареченою Апольонією Фаця і побив її на вулиці. Коли вона розплакалася, Кумуркевич перепросив її і пішов з нею на прохід над ріку Дунаєць. Знайшовшись над глибокою водою, він несподівано трутив її до ріки і не позволив вийти на беріг. Бідна дівчина цілу ніч просила його, щоби змилосердився над нею, але він заєдно ходив понад беріг і дівчина цілу ніч провела у холодній воді. Аж над раном, коли його зморив сон і він відійшов, дівчина вилізла з ріки. Жорстокого молодця потягнено до судової відповідальности. Суд признав його вчинок нараженням людського життя на небезпеку і засудив мстивого нареченого на 6 місяців вязниці.

ГОТУЮТЬСЯ ПОШАНУВАТИ 60-ЛІТТЯ ҐЕН. КУРМАНОВИЧА

ВІДЕНЬ. — У ріжних осередках української іміґрації, головно в Чехословаччині, вже започатковано святкування 60-літніх уродин заслуженого військового діяча і бувшого міністра військових справ З.У.Н.Р., ґенерала Віктора Курмановича. У Відні засновано за почином академічного товариства „Січ" спеціяльний ініціятивний комітет, що займається цим ювилеєм ґен. Курмановича, підготовляє концерт та переводить грошеву збірку на ювилейний дар для ювилята, як знак памяти нації про його заслуги в добі наших визвольних змагань. Головою комітету є д-р Остап Грицай, а секретарем д-р Павло Маценко.

ПІЛСУДСЬКИЙ І ПОЛЬСЬКІ КОНСЕРВАТИСТИ.

ВАРШАВА (Польща). — Часопис „Бунт Млодих" подає розмову, яку мав у своїм часі князь Любомірський, провідник польських консервативних кол, з маршалом Пілсудським, що хотів наклонити консерватистів до співпраці з урядом. Послухання відбулося в палаті ґенерального штабу в другій годині в ночі. Всюди, де тільки ступили Любомирський і його товариші, було повно жандармів, які провірювали раз-у-раз їхні папери. В розмові з Пілсудським взяв участь полковник Славек, держачи ввесь час руку в кишені, в якій очевидно був револьвер. На столі перед Пілсудським лежав бравнінґ. Маршал очевидно побоювався замаху. Консерватистам сказав, що хоче опертися на правиці тому, бо там ще є найменше людей, що домагаються за службу вітчині — добре платних державних посад. Пілсудський запропонував консерватистам кілька посад воєводів, але Любомірський не міг знайти охочих і на ці посади. І так розбилась акція порозуміння між консерватистами і Пілсудським, чи там урядом.

В ЕСПАНІЇ ДАЛІ ЛЛЄТЬСЯ КРОВ.

ПАРИЖ. — Поправді офіційні комунікати еспанського уряду досить оптимістичні, бо подають, що населення перехилюється на сторону лівого уряду, але відомости, які привозять утікачі, вказують, що майже ціла північна Еспанія є в руках повстанців. І еспанське Мароко контролюють збунтовані військові частини. З Марока надсилають до Еспанії амуніцію літаками і допомогають повстанцям. Можна сказати, що по всіх містах Еспанії йде завзята боротьба. І гинуть люди по обидвох сторонах як не тисячами то сотками. В Мадриді, столиці краю, спалено минулої неділі 14 церков, ніби тому, що по церквах поховались фашисти і звідти обстрілювали поліцію „людового фронту". Горожанська війна розгорілася на всіх фронтах і обхопила всі верстви населення.

НЕМА ЩО ЇСТИ І В ЩО ВБРАТИСЯ.

МОСКВА (Росія). — Американський кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" доносить, що в Москві є мало поживи. По яйця треба йти аж на села. Картопель не дістає. Каже, що винні цьому спекуляції і посуха. Не доставлено машин, що мали прийти з Америки і Німеччини для обробу сирівців і збільшення продукції поживи. Нема теж матерії. А обуви взагалі не можна дістати. Кажуть, що викупили це все селяни і ті, що краще заробляють, бо їм тепер — краще поводиться!

В ЯПОНІЇ ВСЕ З ЦЕРЕМОНІЯМИ.

ТОКІО (Японія). — Як відомо, військовий бунт, який піднято в лютім проти „лібералів", що окружили мікада, закінчився тим, що тих „оборонців цісаря і вітчини" порозстрілювано. Це була небувала в японській історії подія. Тепер цісар буде перепрошувати „духів предків" за те, що в армії були такі, що допустилися такої нельояльности. Цісар виступить як голова держави і як найвищий жрець, а релігійна церемонія має вказати народові, що ті, що підняли бунт з патріотичними кличами, на ділі патріотами не були. Церемонія звернена проти фашистівського руху, яким позахоплювалися теж багато офіцирів, що є тої думки, що лібералі і капіталісти, які заважують на японській політиці, спинюють природній розріст японської нації.

ЕТІОПЦІ ДАЛІ ВОЮЮТЬ.

КАЇРО (Єгипет). — Доходять відомости з Етіопії, що етіопські частини заатакували столицю краю Адіс Абабу, яка є в руках італійців. Та тепер падають в Етіопії дощі й годі говорити про якусь поважнішу воєнну кампанію. Це ведеться тільки підїздова війна, на яку етіопці найбільше рахували.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗРАДНА МОСКВА

Совєтський офіційний орґан признає, що Гітлер здобув велику політичну побіду. Іншими словами, стверджує, що не вдалися заходи Совєтів відокремити Німеччину, а тимсамим ослабити її політично на міжнародній европейській шахівниці. Дійшло до дійсного зближення між Німеччиною й Італією, що означає, що подали собі руку італійські фашисти і німецькі націсти, найбільші вороги комуністичної ідеольоґії. Це правда, що з цього союзу не можна ще заключати про дійсну приязнь Італії з Німеччиною, бо цей союз може бути цілком певно зірваний у відповідну пору одною чи другою стороною і то — без обиняків. Та рішає факт, що Німеччина, що знайшлася в останнім часі у дуже скрутному положенні на міжнароднім полі, тепер стала відразу знову дуже важним чинником. Вона зашахувала Велику Британію до тої міри, що вона тепер дуже обережна в своїм зближенню до Франції, щоб не наразити собі Німеччини й Італії, що опинилися разом у протисовєтському таборі, себто в протилежному до цього, в якім знаходиться Франція.

Совєти далі страшать Францію, що Гітлер візьметься зараз фортифікувати Рен. Вони страшать і Велику Британію, що Німеччина з Італією стануть їй тепер великою загрозою на Середземнім морі, бо й тамтуди Німеччина зачинає пхатися, ніби в допомогу Італії. Такою пропаґандою хочуть вони довести до союзу між Францією, Совєтами й Анґлією, яким грозить Німеччина. Та ледви чи це Совєтам вдасться. Німеччина й Італія є теж за зближення з Анґлією і Францією, тільки вимагають від неї: зірвання з Совєтами. І це Совєти знають. Тому беруться лякати їх плянами Німеччини. Пишуть, що це вже справа найближчих літ, коли Австрія буде таки прилучена до Німеччини. Пишуть, що ще скорше покінчиться справа з Данціґом і він готов теж бути прилучений до Німеччини, бо Польща не матиме навіть відваги ставити дійсний опір. Вони ще пишуть, що Німеччина готова упімнутись і за півтретя міліонів німців, що живуть у Чехословаччині, на самій границі Німеччини. Видвигаючи ці справи, Совєти не згадують ні словом, що те все є не тільки в програмі Гітлера, але й кожного німецького патріота, що хотів би обєднати всіх німців в одній німецькій державі. Але чи це тепер можливе і чи це станеться, то інша справа. Одначе Москва не розбирає цеї справи зі становища німецького народу, але має на увазі тільки свій інтерес. А тут, якби так кожний нарід зачав домагатися свого права, то щож тоді булоб зі Совєтами? Це Москва добре знає і тому така тепер безрадна стала, бачучи, як її вороги скріпляються, а вона слабне.

Д-р Остап Грицай.

З НАШОЇ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТИ В КАНАДІ

II.

П. Божик.

Збірка поезій, яку з черги хочу обговорити в дальшій статті про наших поетів у Канаді, це о. Пантелеймона Божика **„Канадійська Муза"** (Йорктон, Саск., 1936). Вона прикрашена портретом автора та йогож „Словом до читача", яке о. Божик починає так: „За порадою деяких моїх приятелів я рішився видати отсі мої поезії книжкою. Чи вони вдатні, я в те не входжу, бо поезія подібна до морської глибини, якої ніхто зміряти не може". Даліж наш автор стверджує, що його поезії надихані — як і взагалі українська лірика — жалем і смутком з огляду на траґіку нашої національної долі та що й тому він у своїй збірці не багато сказав про Канаду. Вкінціж зазначує, що „було його гарячим бажанням післати свої скромні поезії під українські стріхи для вжитку широкої української суспільности", бо вони, на думку автора „придадуться не лише для приватного читання, але також для концертів на сцені, яка доволі убога в нові поетичні продукції" (ст. 6).

Як отже бачимо слова, з якими, починаючи таки від того порівнання з морською глибиною, критичному читачеви, ще поки він зміг познайомитися з книжкою автора гаразд, не такто легко погодитися.

І я думаю, що такі вступи до традиційних у нас ліричних збірок — узагалі непотрібні. Бо якщо зібрані в ній вірші вдатні і заслугують на увагу читаючої громади, то всякий інтелігентний читач зміркує це зовсім певно сам, і порозуміє все і без авторових коментарів. А якщо вірші невдатні, або хочби тільки нерівної вартости, тоді оте порівнання поезій автора з морською глибиною та його побожне побажання масового розповсюдження їх для вжитку всієї суспільности, роблять на читача враження трохи надто самопевного перецінювання зі сторони автора, нехай він на самім початку свого твору і запевнює нас, що в те, чи його поезії вдатні, він — не входить. А що цілість оконечного враження, яке робить на критичного читача книжечка віршів нашого канадійського поета, не є в усьому додатна, а виявляє чітко помітну суміш невдатного з деким позитивним, то критичному читачеві тим уважніше доводиться повертатись до слів авторової передмови.

Але, приступаючи до властивої теми, і ясуючи перше враження нерівностей у збірці віршів о. Божика та малої переконливости цілої низки віршів тутже, я сказав би, що їй недостає передовсім того, про що автор говорить на самім початку, а саме:

Глибини.

Автор, правда, поділив сто двацять девять віршів своєї збірки на пять, чітко означених і чітко від себе відмежованих частин, зібравши в першій з них поезії патріотичного, в другій побутового, в третій релігійного, в четвертій шкільного, а в пятій ріжного змісту, і намагався таким чином зазначити ідейну підставу, на якій вірші побудовані.

Але питання властивого ідейного змісту тут такий поділ з усією, сказатиб, диференційною точністю всетаки не вирішує, а позатим видається мені він, як усяке клясифікування в ділянці творчости, здорово перестарілим. Даліж, якщо автор трохи необачно намагається зберегти поокремі признаки даної ґрупи з погляду на її, приналежну тільки до неї ідейну підставу, виходить іноді як оконечний вислід те, що я вже у збірці о. Семчука підкреслив як кардинальну хибу усієї книги, а саме: двійність її внутрішнього обличчя. А як це тут виглядає у практиці, те зараз побачимо. От у віршику п. з. **„Господар і бики"** (в частині поезій ріжного змісту, ст. 175), присвяченому автором **„політичним бунтівникам на всій землі сущим"**, читаємо про те, якто одного разу зворохоблені бики, збунтувавшись проти свого господаря і вбивши його, опісля полишені собі самим, погинули марно, що автор у кінцевій стрічці коментує такою спасенною наукою:

> Нераз таке з бунтівником
> У життю буває,
> Знищить владу **і в хаосі**
> **Самий загибає.**
> (Підкреслення моє. — О. Г.)

Значить — наскільки прикладати авторову казочку до реальних обставин життя тай то без виїмку, „на всій землі", то всякий бунт це нерозум і злочин, а всяка влада — свята, всеодно, чи законна вона, чи ні. І якщо воно за авторовою думкою так, то тоді властиво і всякий бунтарський порив з нашої сторони — отже й визвольний! — підпадав би під засуд, проголошений тут о. Божиком, бож нпр. чин Данилишина й Біласа це як-не-як бунтарський чин, а ляцька кормига в цім випадку це всетаки влада, отже в цілости відношення: дурні бики й мудрий ґазда. Отак у ґрупі віршів „ріжного змісту", і то аж при кінці книжки. Затеж у ґрупі „патріотичних" віршів — страх перестріла ота етикета „патріотичний"! — на самім початку збірки, раз-у-раз зворушливі вигуки боєвого характеру, начеб автор забув про ідеольоґію тихомирної покори, так недвозначно зарекомендовану нам у віршу про господаря і биків. Нпр.:

> Пірви кайдани, та хрест скидай із [себе,
> Бо доки його меш носити?
> Відбери і Дунай і Москву від зайдів,
> Щоб по давньому тобі жити..."
> (ст. 13.).

Або:

> Гоніть, діти, з України
> Ворогів шаблями,
> Нехай пливе з них червона
> У море ріками... (ст. 21).

І таке інше, і подібне за потішаючим кличем „ще засвітить сонце у наше віконце, буде вільна Україна" (ст. 25.). Але я питаюся, як нам тут з довірям ставитися до боєвих закликів автора, коли він кілька сторінок далі змальовує всякий бунт поривом нерозумних биків, а тут без бунту, на жаль, ні Дунаю ні Москви — чому не Дніпра і Києва? — не відбереш ворогам, ні не проженеш їх шаблями з України! От вам і зразок яскравої ідеольоґічної суперечности, звязаної з авторовим поділом віршів на ґрупи з такимто і таким „змістом". От Божик відмежовує вірші патріотичного змісту від поезій релігійного або побутового змісту так педантично і за окремими написами, як аптикар свої есенції, не добачуючи притім, що таке шуфлядкування здебільша небезпечне для внутрішньої одноцільности, характерности, а з цим і глибини даного літературного твору. І хіба не навчив нас Шевченко того, скільки вщерть національного, суспільного, побутового і релігійного змісту може вложити й чудово обєднати поет в одній і тійсамій поемі? Візьмім ось „Посланіє", або „Кавказ", або „Неофіти" — хібаж це не потрясаючі небом релігійні псаломи поневоленого народу?

Як сказано:

Недостача внутрішньої глибини, глибини думки й почування в цій збірці, не дає нашому авторові покищо змоги, витворювати своїми малюнками скрізь ті настрої поетичної поваги й поетичної краси, які нас так чарують у справжніх поетів.

Правда — цілість нашої збірки переконує нас про те, що автор добрий українець і щиро бажає добра свойому рідному народові та рідному краєві, за яким тужить так, що та туга не дає йому гаразд побачити всієї краси Канади. Але в ділянці мистецької творчости воно вже так, що тут про оконечну вдатність твору не рішають особисті прикмети мистця та його добра воля дати публиці гарний твір, а **передовсім і виключно його талант та його творча спромога.** І зазначив я вже в моїй рецензії на твір о. Семчука, що поезія **це не римована публіцистика,** де поет зайвий раз має **лементувати** над тим, що Україна поневолена, і що вороги діють нам кривду і що нашим обовязком є ставати до бою. Це все ми вже знаємо від найстарших до наймолодших, і лементи поета на цю тему нам не цікаві. **Затеж важно й цікаво нам нині бачити в наших мистців пера, кисти, долота чи музики спроби нового, оріґінального підходу до таких, уже в безлічі інших творів, порушуваних і розроблюваних тем про нашу національну траґедію і наше грядуче визволення.** Почути від них нове слово і побачити в них нові образи, щось, чого ми ще **не чули і не бачили** в нікого, щоб отак надихатись у поета **новою силою як відгуком все обновлюваної, невміручої життєвої спромоги народу.** Я не перечу притім, бо такі вірші в о. Божика, як нпр.:

> Всі наші замки пішли в руїни,
> Пусто в нашій стодолі,
> З голоду пухнуть вкраїнські діти,
> Обдерті, бідні голі.
> Всюди могили по нашім краю,
> Кричать пімсти до неба,
> Тяжку неволю з рідної хати
> Вигнати, сину, треба...
> („Заповідь", ст. 26).

та інші подібного характеру можуть у нашій праці для простого народу на еміґрації придатися як своєрідні картинки нашого теперішнього положення. Але якщо тут і там у збірці о. Божика таким віршам треба признати хоч актуальну вартість, то скрізь там, де він намагається вийти поза шабльони патріотичних віршів і дати щось глибше, замисли його не вінчаються ще відповідним успіхом. Отак нпр. у наслідуванню Шевченкового **„Думи мої"** та Федьковичевого **„Радуйся, Маріє",** яких нашому авторові краще було не писати, бо занадто нам відомі і дорогі є їх безсмертні прообрази, щоб ми вдоволювались такими їх незугарними копіями, як тут. І таксамо і в релігійних віршах збірки, яких тон з боєвим духом нашої епохи необєднаний гаразд. Затеж усюди там, **де простодушна безпосередність** думки і слова автора з природи гармонізує з темою, там наш поет дає найкращі річі в цій збірці, отже передовсім у **частині шкільного змісту (ст. 117—139),** в якій деякі віршики з погляду на їх знаменито збережений дитячий тон просто захоплюють (нпр. **„Рідна Школа").** Дуже цінною видається мені тут теж така спроба малюнку дитини, як **„Мала школярка"** — не без рисок тонкої психольоґії дівчинки — і щойно та частина дозволяє читачеві порозуміти обставину, що наскільки о. Божик і в інших віршах намагається зберігати тон простодушної безпосередности, **особливож формою наслідування** народньої пісні, то дає і тут гарні спроби, як ось **„На чужині", „Три листи", „Сестрі з чужини",** а головно **„Лист до Мами"** з його просто Федьковичівським початком:

> Ой піду я понад річку
> У зелений гай,
> По Канаді розглянуся,
> Бона чужий край.
> Ой возьму я білий папір,
> Золоте перце,
> Та напишу до мамуні
> Хоч одно слівце... (ст. 72).

І тому радив би я шан. автторові — як землякові Федьковича! — зі щирої душі, не піддаватись дуже небезпечним впливам Шевченка і Франка, і не настроювати своєї ліри на тон силуваних деклямацій та мудровань на міру пророчих которнів, а надихувався духом і строєм народньої пісні, для якої добачуємо в нашій збірці багато творчого зрозуміння, і під свідомим впливом котрої о. Божик міг би може з успіхом узятися і до більших річей, епічного характеру з життя нашої еміґрації в Канаді. Бо слушно писав мені недавно мій дорогий учитель, **проф. Іван Боберський** — якого особі о. Божик присвятив у своїй збірці вірш **„Осінь"** (ст. 158) — з приводу моєї праці про збірку о. Семчука таке:

„Наші поети в Канаді моглиб мати прегарні поеми, як ось: **боротьба переселенців з природою, їх невдачі, успіхи, надії, розчарування, небезпеки і перемога, бо українці там багато перебули і багато осягнули, а це належалоб передати будучим поколінням словами, що пливуть зі серця".**

Словами, що пливуть зі серця!

Це власне такі, якими о. Божик виспівав свій „Лист до Мами", і яких від нього хотілосяб почути більше, та — як сказано — в трохи більшім творі, де ми вже змоглиб побачити Канаду гаразд.

Але притім ще й на мову мусить наш поет звернути пильнішу увагу, бо покищо вона в нього місцями далеко не зразкова. Передовсім ось з граматичного боку не сміє бути тут елементарних помилок, таких нпр. як **„її"** зам. **„їй"** зараз таки в першім стишку „Канада", або часто тут повторене **„свої** і **„мої",** замісць **„своїй"** і **„моїй"** та **„своєї"** і **„моєї".** Не можна теж зворотного **„ся"** ставити перед приналежним до нього дієсловом, отже нпр. „нехайся братає „аж серце ся крає", а треба „нехай **братається",** „серце крається" й інше. Не можна **„люби мене, твою мати",** а треба **„твою матір",** „споминати о тобі", зам. „про тебе", „тя" зам. „тебе", „остаєсь" замісць „остається", „много" замісць „багато", „всьо" зам. „все", „нич" зам. „ніщо", „нічого", „противно" зам. „навпаки", „всегда" зам. „все", „завжди", „готови" зам. „готові", „ростять" зам. „ростуть" і цілу низку інших промахів. І таксамо повинен наш автор подбати про те, щоб його рими не були що другий рядок **дієсловові і граматичні,** бо накопичування таких лірвацьких римів обнижує артистичний рівень збірки до нулі.

Я. Рудницький.

І. ФРАНКО В СПОМИНАХ ЄФРЕМОВА

Сьогодні є ще багацько людей у нашому суспільстві, що безпосередньо жили й зустрічалися з Іваном Франком, а тимсамим знали подробиці духового життя цього великого сина галицької землі. Зокрема цікаві спогади про нього наддніпрянських українців, бо їх вражали речі, що на них око галичанина не реаґувало з огляду на їх буденний галицький характер.

Один із таких спогадів належить Сергієві Єфремову; опублікований він у малодоступному по цей бік Збруча збірнику Комісії Новітнього Українського Письменства ВУАН-у п. н. „Література" (Київ 1928 р.). Нас цікавить передовсім перша зустріч Єфремова з Франком у 1903 р.

Отож після заборони українства в Росії в 1876 р. багатші й свідоміші українці з Наддніпрянщини підпомагали молодих людей у виїзді й побуванні в Галичині, щоб вони тут, в „Українському Піємонті", набравшись українства і заправившись у ньому, верталось для громадської праці над Дніпром. Так їздив у 80-тих роках минулого століття на ґромадський стипендійний кошт до Галичини м. ін. В. Самійленко.

В 1902 р. за справою Е. Чикаленко вибір упав на Єфремова. Одержавши 200 карбованців допомоги та роздобувши пашпорта, виїхав наш літературознавець у лютім 1903 р. в Галичину.

„У Бродах — пише він — я вперше на віку міг читати українські урядові написи, складені — до речі сказнвши — препоганою офіційною мовою („галя ревізійна", „на підлогу возів не плювати", „не вихилятися" і т. п.), міг у кіоску оглядати й їсти очима всякі заборонені в Росії видання, одкладаючи ласування ними аж потім. Почував себе так, мов вирвався з тісної душної клітки на широкий, вільний, хоч і незнаний та навіть страшний світ... Пересівши за кілька годин до австрійського „шнельцуґу", швидко помчав галицьким Поділлям до тодішньої мети своєї подорожі: до Львова".

Крім Труша, що його відвідав Єфремов зразу у Львові, не знав він тут більш нікого.

„Труш мав мені показати — пише далі Єфремов — Львів. Вийшли з брами. „А ось і пан доктор ідуть до товариства — раптом каже до мене Труш. Не обзвичаєний з галицьким модусом — титулувати одно одного всякими пишними титулами, я не порозумів був, про якого „лікаря" мова. І не встиг я ще дорозумітись, як порівнялись ми з якимсь чоловіком і Труш промовив, вітаючись: „Пан доктор Франко... пан Єфремов з України"...

Франко!... Аж ось коли зрозумів я, який то був доктор... Франко!... Передо мною стояла, привітно всміхаючись, маленька, навіть занадто маленька постать... рудоваті з сивиною вуса, густий заріст на лицях і глибокі сірі розумні очі... Так такий то Франко! Я уявляв його собі зовсім іншим — високим, ставним, з широкими дужими плечима. І цей маленький чоловічок у довгому, до пят пальті, такий ординарний*) з вигляду — мав бути велит Франко?...

„Просто, рівно, справді по товариському поводився він з людьми. І що частіше я його бачив, то вище оцей маленький чоловічок зростав передо мною. Всяка справа, яку тільки зачіпав хто при ньому, мала в ньому компетентного знавця. Це був справдішній енциклопедист вдачею; людина, що їй ніщо людське не чуже, що про все мала свою думку, часто оріґінальну, глибоку тією непозиченою глибінню, яка показувала, що там за цим високим чолом вічно йде своя робота. Політика, економіка, письменство — і тут же поруч оповідання про якусь цікаву пригоду в горах або анекдота з віденського життя або щось про рибальські здобутки десь на Стрию чи Черемоші („отакого-о — показує захоплено цілу руку, — щупака був витяг"); тихий короткий сміх і здивовано-дитяче „ей-де!", коли чув щось неймовірне — знов поважна розмова про „Бібель унд Бабель" (біблія та Вавилон), що саме тоді займали увагу культурного світу, і знов якийсь дотеп, гостре слівце з тихим усміхом. І нічогісенько, не вважаючи на титул, докторального. Просто, рівно, справді по товариському. З ним хороше міг почувати себе кожен, бо цей серцезнавець якось угадував ваші інтереси і вмів себе до них достроїти. Бачив я його на Шевченківськім вечерку в Стрию, оточеного селянами: для кожного він знайшов у себе потрібне слово. І бачив його зараз же потому в знайомій родині — як довго і весело щось розказував дітям, а вони тісненьким гуртком обсіли його і почували себе з ним цілком вільно, як зо своїм рівним собі...

„Серед завжди манерних і з нахилом до пози галичан Франко виріжнявся отією відсутністю всякої пози і фрази, як і відріжнявся од загалу своїм костюмом — вишиваною сорочкою серед пишних комірців і краваток приношеним убранням, смушковою шапчиною серед церемонних цилíндрів.

„Тимто до нього й тягло так усіх приїзжих з України, і він нам здавався своїм. З ним було легко, нецеремонно хороше."

*) Звичайний.

Скупар каже до сина, який хоче женитися:

— Добре, женися! Одначе сповни мені ці дві умови: візьми собі дівчину, щоб булаб така гарна, щоби не потребувала навіть дивитися на її віно, а рівночасно, щоб мала таке велике віно, щоб ти не потребував дивитися на її красу, лише щоб ти міг узяти її собі за жінку, хочби була погана як чорт!

З ДНЯ

В ЕСПАНСЬКОМУ КІТЛІ.

Від часу, як в Еспанії усунули короля Альфонса й завели республиканський лад, там безнастанно кипить. Здобуває там владу раз лівіший уряд, а раз правіший. Одначе ні один з них не здобув собі досі серед широких мас такого довіря, щоб вони з полекшею відітхнули й сказали: нарешті маємо спокій і порядок.

Не винен тут тільки уряд. Винні і своєрідні відносини, які впродовж кількох віків нагромадили в душі еспанського народу ріжні почування, ріжні пристрасти. Ці пристрасти тепер виливаються у дійсність й прибирають форми горожанської війни. Впродовж кількох віків Еспанія мала крайно консервативні уряди, які на спілку з духовенством керували долею еспанського народу по усталених, випробуваних, точно означених консервативних шляхах. Прикметою консерватизму є якраз придержуватися старих, випробуваних форм і уникати всяких новостей, які збуджують у людей нові почування, нові ідеї, а вслід за тим ріжничкують їх погляди на ріжні справи та викликують у суспільному житті ріжні хвилювання. Консерватизм ненавидить поступ, а поступ, щоби проявитися. мусить поборювати упередження консерватизму.

Еспанський консерватизм був занадто заскорузлий. Важким каменем він лежав на еспанському народі й залізними карбами здавлював всякі поступові пориви. Еспанський консерватизм не означав уже тільки збереження традицій, втасованого порядку. Він рівнявся скамянілому назадництву, яке само загубило всі прикмети живучости й своїм тягаром не давало новому життю проявитись. Під тягаром цього консерватизму нагромаджувалися ріжні почування, ріжні незадоволення, гніви й жадоба нищити. Колиж остаточно вдалося еспанцям скинути цей консертативний тягар, що його втілювала особа короля Альфонса, вони попали у другу крайність і даючи волю своїм довго давленим почуванням, змінювали уряд за урядом, аж доки їх „поступові" пориви не приняли форми горожанської війни. Кажуть, що впродовж кількох останніх днів у вуличних боях між консервативно настроєними елементами, що тепер підняли революцію проти „поступового", соціяліствуючого уряду, вбито 25,000 людей. А це тільки початок. Можна припускати, що ці сумні випадки приймуть ще грізніші форми. Бо гнів і незадоволення еспанських мас проти довголітнього консерватизму використовують хитро чужі елементи для своїх цілей. Завданням тих чужих елементів є довести Еспанію до такої анархії, в якій силу перебралиб комуністи. Ці чужі сили, замісць звертати настрої мас у напрямі правдиво поступових цілей, звертають їх на руїницькі цілі й заохочують до палення ріжних старинних будівель, старих церков і катедр, яких досі завидували еспанцям всі культурні народи. Чи гнів мас проти старого еспанського консерватизму вигас уже до тої міри, що вони назад повернулись до нього, тяжко передбачити. Та одно певне, що еспанцям нині дуже потрібно холоднокровних і розважних провідників, які зумілиб опанувати пристрасти мас і замісць повести їх у старе заскорузле русло консерватизму, повелиб їх по шляху розважного, умірnamed, справжнього поступу.

БРИТІЙСЬКІ ЗБРОЄННЯ.

Велика Британія це край напів консервативний і напів поступовий. Англійці тримаються цупко старих способів, але так довго, як довго вони є корисні. Коли ці старі способи починають не дописувати, англійці в одному дні усувають їх, а на їх місце приймають нові, практичніші. Правда, вони звикли на гробі старих засад відправляти славословні поминки, подібно як на гробі старого коня, що багато разів виграв їм перегони. Одначе в цих поминках нема нічогісінько з заскорузлого консерватизму, що то тримається даних засад навіть тоді, коли вони вже зовсім перегнилі.

Довгі роки Велика Британія голосила перед світом, що не треба зброїтися, що зброєння підкопує економічне життя народів і веде до війни. Вона навіть сама вірно виконувала ці кличі, і кільканацять літ по війні не зброїлась. Одначе інші народи не послухали англійської ради і таки зброїлися. Зброїлася Франція, зброїлась Італія, а в останніх роках почла на ґвалт зброїтися Німеччина. Побачивши це, Британія поховала свою стару засаду й почала собі горячково зброїтися. Денно англійські фабрики викидають сотки панцирних літаків, як теж далекосяжних гармат, амуніцію, ґази. Для всього свого населення уряд зготовив ґазов маски.

Найбільше бояться англійці Німеччини, яка в минулому році витратила $4,000,000,000 на зброєння. Справді Гітлер кілька разів простягав Англії руку до згоди й доказував переконливими арґументами, що для Німеччини нема ніякого інтересу нападати на Англію, одначе англійці знають добре, що справжня приязнь між поодинокими народами існує тільки тоді, коли вона оперта на взаїмній силі. Народи, що не мають сили, ніхто не шанує і ніхто не хоче з ними входити у спілку. Колиж навіть хтось піде з ними у спілку, то при найближчій нагоді зрадить їх. Англійці знають, що як довго по цілій кулі земній пишаються її воєнні кораблі, як довго їм над головою кружляють тисячі своїх літаків, як довго вони самі кожної хвилі готові покинути все, щоби боронити свій край, так довго їх життя безпечне і так довго Гітлер буде їх усе запевняти, що супроти Англії він не має ворожих намірів.

РАСОВІ УПЕРЕДЖЕННЯ В ПОЛІТИЦІ.

Нераз на крикливому мітінґу буває таке, що всі кричать: „Будьте тихо! Та будьтеж тихо! Успокійтеся!" Якраз від цього „успокоєння" нічогісінько не можна почути. Подібне можна подибати нині в американській політиці, в якій всі заперечують антисемітизм. Деякі демократи закидують републиканцям, що вони прямують до того, щоб усіх жидів усунути з важніших урядів. Републиканці рішучо це заперечують. Вони апелюють до жидів, щоб голосували не конче на жидівських кандидатів, а голосували на тих, що їх вважають відповідними на даний уряд. Недавно обороняв предсідник републиканського виборчого комітету, Гемилтон, свого кандидата Ландона. Йому демократи були закинули антисемітизм. Гемилтон вичислив усі зслуги Ландона в поборюванні расовости й релігійного упередження, й зчерги закинув демократам расові упередження й антисемітизм. Далі заговорив Фарлі, голова демократичного комітету, й відпираючи атаку, закинув саме... републиканцям. Ніби те саме... републиканцям. Ніби пощо про нього стільки говорити?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ШВЕДИ І НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В 1708-1709 Р.

(Із докладу доц. д-ра Б. Крупницького в Українському Науковому Інституті в Берліні.).

(ВУНІ) Коли шведський король вибрався в 1708. р. на Україну, то він сподівався знайти тут вигідні кватири і добрий спочинок для війська, перетомленого операціями в Смоленськім напрямі. В цім відношенню два кардинальні питання цікавили шведів: чи будуть москалі й на Україні продовжувати свою тактику палення й нищення, яку вони з немалим успіхом перевели в життя на Смоленщині, і як поставиться населення України до нових і невідомих гостей.

На Сіверщині — першому етапі операцій Карла XII. на Україні — населення чи то підо впливом нещасливого наказу Мазепи ховати цінне добро, чи то настрашене московськими погрозами, залишило свої оселі й ховалося від шведів по лісах. Справа безперечно покращала, коли Мазепа перейшов під шведську протекцію. З одного боку пропаганда, яку він повів тепер на Україні, з другого боку пристойна поведінка шведів зробили своє враження. Населення потрохи заспокоювалося і вже сиділо по хатах, коли проходили шведи. Але до радикальної зміни в настроях його, неприготованого до зміни Мазепиного курсу, не прийшло, і то головно тому, що вже за кілька день після зєднання Мазепи зі шведами впав Батурин, і ця подія в звязку з тортурами, яким піддали населення міста, зробила сильне і застрашаюче враження на українців. Здобуття Батурина москалями навело, на думку свідка, шведського полковника Ілленштієрни, терор на цілу Україну. На активну допомогу населення не можна було рахувати, але всежтаки паніки вже не було, і життя входило в мормальний стан.

В останньому полтавському періоді перебування Карла XII. на Україні відносини між шведами й населенням значно загострилися. Шведський король уживав репресій проти непокірних або бунтівних сіл та міст Гетьманщини. Спроби Мазепи посередничити між шведським військом і людністю здебільшого не повелися. Репресії викликали спротив, спротив — репресії й т. д. Особливо неґативно відбився на настроях населення зимовий похід шведів за Ворскло на Слобожанщину (в лютім 1709 р.), де Карло XXI., вважаючи цей край ворожою і до володінь гетьмана Мазепи неприналежною територією, свідомо й систематично зруйнував пройдені вим чисельні міста й села. Населення цієї прикордонної смуги Слобожанщини стояло в тісних звязках з полтавцями, і нещастя його вплинуло й на останніх. А крім того район шведської окупації після цих подій на Слобожанщині значно звузився, певно з стратеґічних міркувань. Шведи займали тільки частину Полтавщини (період облоги Полтави), і на цій порівнююче невеличкій території дошкульно було для населення виживляти шведське військо. Вве те привело до того, що вже в березні (1709 р.) почалася помітна партизанщина на Полтавщині, в якій, можливо, не абияку ролю грали й слобожани. Шляхи стали непевними. Шведи й подумати не могли розїжджати поодинці або невеликими відділами, бо кругом грозила небезпека. Карло XII. суворо карав партизанів, але це мало допомагало. В результаті шведська армія терпіла втрати і не мала спокою, що безперечно впливало й на її настрої.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФРЕНКФОРД, ПА.

Закінчення шкільного року.

Хоч наша громада не велика, а в додатку багато наших громадян не працює, всеж таки, за старанням передових одиниць утримуємо вже четвертий рік українську вечірню школу. У тій школі наші діти роблять дуже гарні успіхи, учаться рідної мови, та набирають українського світогляду. Ця школа, це чотироклясова, й у ній діти вчаться не тільки азбуки, але теж граматики, української історії та ґеоґрафії, як теж вчаться співу і драматичної штуки. Наука в нашій школі відбувається два рази на тиждень. З кінцем кожного шкільного року відбуваються в нашій школі іспити дітей, в присутности родичів, щоби вони самі бачили чого їх діти за рік навчилися.

Цього року відбувся у нашій школі іспит 20-го червня. На ньому були присутні не тільки учні і їх родичі, але теж усі ті громадяни, що цікавляться національним вихованням української дітвори.

Підчас іспиту діти читали та вимовляли дуже поправно тяжкі слова і речення, чим справляли велику радість старшим. Теж дуже добре відповідали на ріжні питання з історії, яких було біля пятьсот. Всі діти перейшли з добрим успіхом до вищої кляси, на що дістали посвідки від учителя. Ці іспити відбувались у сполученню з концертовою програмою. Накінець забрав слово голова школи, Іван Сорока, та урядник П. Омелян. Вони висказали своє повне задоволення з успіхів школи.

Шкільний уряд зложив спеціяльну подяку учителеві цеї школи, п. Митрові Пасічникові, за його труди. Бо гарні успіхи нашої школи це в першій мірі його заслуга.

Петро Омелян.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Адв. В. Кузьма, Нюарк, Н. Дж. — Подаєте, що в „Свободі" з 14. липня, в новинці про „Український Націоналістичний День" у Ню Джерзі, було подано, що на цім Дні було понад 2,000 присутніх, та що це число не відповідає дійсності, бо обчислення показують, що було „рішучо понад 5,000". Отсим подаємо до відома отсе Ваше твердження, яке Ви передаєте в імені своїм і екзекутиви „Дня Українських Націоналістів".

Балтімор, Мд. — В збірці на Рідну Школу (ч. 167 „Свободи") додати: Петро Семенків $1.00.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Зі срібного весілля на Рідний Край.

В суботу, 20. червня, громадяни Ґеркімеру справили своєму громадянинові і заслуженому українському місцевому патріотові В. Брикайлові та його дружині приємну несподіванку, а саме „срібне весілля". Галя Нар. Дому виповнилася вщерть. Коли „молоді" увійшли до неї та довідалися, що приявні гості зібралися на те, щоб вшанувати річницю їх 25-літнього подружжя, вони зворушились до сліз.

В часі цеї гостини „молодого" обдарували такими дарунками, що йому здадуться на фармі. Довші промови виголосили о. Й. Боднар і о. В. Кушнір з Ютіки. По цім забрав голос І. Верещак, та завізвав присутніх, щоб у веселому настрою, при забаві, не забували теж і про потреби рідного краю. На його заклик перевели збірку, яка дала суму $22.45. Зложили такі особи: В. Брикайло $5; по $1: о. Й. Боднар, К. Ленґов, І. Верещак, о. В. Кушнір, К. Бундик, Н. Павлишин, І. Юськевич, М. Сторожинський мол., М. Ґось; по 50 ц.: М. Конікевич, А. Вацик, Й. Наконечний, А. Осичка, В. Філіпчук, П. Чорнобай, Е. Верещук, І. Луцишин; М. Осташ 80 центів. По 25 ц.: Р. Вічковський, С. Максимів, О. Ангел, М. Політило, М. Сторожинський, стар., М. Микитюк, Н. Баган, Г. Гривняк, С. Максимович, Ю. Кульчицька, І. Неборачок, М. Соханчук. Дрібними датками 65 центів.

Гроші вислано до Обеднання з призначенням: Матерям українських героїв Біласа і Данилишина по $2.50. Решту по половині на інвалідів і визвольну боротьбу.

І. Луцишин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Звіт з Допомоги потерпілим від повени.

Заходом Української Центральної Ради допомогова акція дала гарний результат. Наведені жертви най скажуть самі про себе, що як церкви і товариства так і ширший загал на заклик У. Ц. Ради щиро-згідливо і чесно виконали свій громадянський обовязок.

Українська православна церква в Нюарку з каси жертвувала $10. Збірка на лісту $14.30. Разом $24.30. Жертводавці на лісту: М. Литвин $2; по $1: о. д-р В. Клодницький, Ксеня Клодницька, Й. Буката, Н. Тимчищин, Іванський, М. Тимчишин; Я. Шишковський 70 ц.; Д. Доля 50 ц.; А. Відземок 30 ц.; по 25 ц.: Д. Юрів, Р. Мудровська, З. Марків, А. Юрів, М. Шеремета, М. Любинець, І. Любинець, А. Ковадло, М. Ковадло, М. Гладка, Н. Гладка, С. Юрів, Р. Біловус, А. Соколовська, І. Соколовський, М. Бабяк, П. Ковадло, М. Пітула, О. Пітула, О. Юрів, І. Мудровський, З. Марків, А. Шеремета, М. Мельник, а А. Крайовська 20 ц.

Сестрицтво св. Покрови при укр. прав. церкві разом $13.35, а то: Жертва Сестр. з каси $5; збірка на лісту $8.35. На лісту зложили по $1: А. Хорват, І. Коляска, Д. Ґулька, Н. Школяр, А. Зарембський, Ф. Яценя; по 50 ц.: С. Савчин, Т. Сокіл, К. Карман; по 25 ц.: П. Рослаб, А. Новак, І. Бемко. — Збірку перевели пані Явдошин і Біловус.

Товариство Укр. Правосл. Молоді „Бандурист" разом $5.75. Цю суму творить збірка дрібними жертвами на сходинах молоді. Збірку перевели М. Юрків і І. Любинець.

Тов. Вознесення з каси $5.00.

Тов. ім. Ґонти, від. 110 У. Н. П., з каси $5.00.

Тов. ім. М. Грушевського, від. 219 У. Н. Союза, з каси $10; по $1: М. Росол, М. Бітищин, П. Псуй, С. Савчин, А. Марод, а Т. Боднар 25 ц. Разом $15.25.

Тов. Любов, від. 131 У. Н. П.: А. Воробцева і Софія Поладків по $1, а Р. Боробцева 50 ц. Разом $2.50.

Презв. Громада $5; М. Варницький $2; по $1: І. Наконечний, Н. Яцентий, Д. Борищук, Е. Валовіча, П. Ковальчук. Разом $12.

Клюб Української Штуки при Презвітерській Громаді. Збірка: С. Ґрентус $1, Ф. Салюк 50 ц., Б. Бучак 75 ц., Гелена Яценти 25 ц., Й. Яценти 25 ц., Я. Кузів 30 ц., дрібними датками $2.45. Разом $5.

Український Драматичний Кружок $5, Е. Онищук $1. Разом $6.

Тов Матерей і Дочок з каси $5, пані Т. Рудий $1. Разом $6.

Тов. Запорозька Січ, від. 371 У. Н. Союза, з каси $5, І. Кльоц $1, Н. Коблянський 25 ц. Разом $6.25.

Тов. Тернопільщина з каси $10; по $1: Т. Тлумацький, В. Снігур, В. Борищук, Г. Манківський, Д. Чорномаз, М. Коцай, П. Канарок, М. Павлусь, Д. Хрущ, Г. Махинка, Г. Гарак, Й. Павлусь; А. Даткун 50 ц. Разом $22.50.

Тов. ім. Івана Франка з каси $15; збірка по $1: Д. Кучевський, Ів. Гарцула; по 50 ц.: І. Костик, А. Печений, С. Сасс, А. Саміла, М. Меленчук; по 25 ц.: І. Грапок, Й. Гарасимчук, І. Богда, П. Наконечний, І. Чалмерс, Ю. Зибик. Разом $21.

Тов. ім. Марти Вашингтон, від. 359 У. Н. Союза, з каси $5; А. Білоус $1; по 50 ц.: І. Возняк, Б. Костра, Думанський, Н. Собонь; по 25 ц.: Д. Йосик, Р. Андрушко, І. Стоякевич. Разом $8.75.

Демократичний Клюб. Збірка по $1: Н. Марод, С. Савчин, Н. Тимчишин; по 50 ц.: М. Яворський, В. Грищканич, І. Бучак; по 25 ц.: М. Мулик, С. Ґришко. Разом $5.

Укр. Січові Стрільці. Збірка по $1: Н. Тимчишин, Н. Марад; по 50 ц.: В. Десик, М. Яворський, Н. Редьква, П. Бешко, А. Мудровський; по 25 ц.: Й. Снігур, П. Фідяк, Г. Ґураль. Разом $5.25.

Чорноморська Січ в Нюарку з каси $15. (Тут треба додати, що Чорноморська Січ давала даром галю на віча в справі повенян та на збори, які з повінню були звязані).

Союз Українок в Нюарку, від. 28, з каси $10.

Тов. ім. Олени Пчілки з каси $10.

Тов. Будучність з каси $5.

Тов. Стрийчани. Збірка дрібними жертвами $4.25.

Стрілецький Гурток ч. 9. На лісту дрібними жертвами $2.

На вічу дня 5-го квітня 1936 в Січовій Галі зібрано по $3: о. д-р В. Клодницький, Василь Кобрин, Теодор Боднар; по $2: пані Кат. Ковальчук, А. Мудровський, Й. Буката, В. Чуй, І. Тарнавський, Й. Куйбіда, В. Ткач, П. Крупницький, О. Лисак, П. Кицько; по $1: Олена Ґурська, адв. В. Кузьма, Марія Мельник, Олена Дзік, Д. Доля, С. Гарцула, С. Наконечний, Юстина Гарцула, Т. Кумісник, І. Ухман, Й. Фурда, Софія Вавричук, І. Височанський, О. Шумський, Марія Любинець, М. Воробець, А. Шеремета, А. Пітула, М. Верешак, А. Літинський, Г. Відземок, М. Польовий, І. Лев, Анна Швець, О. Паньків, Марійка Воробець, С. Воробець, І. Мудровський, М. Павлусь, В. Снігур, А. Міклашевич, Д. Юрів, Д. Гітота, Г. Ковадло, Г. Махинька, Л. Крук, І. Кунашевський, В. Явдошин, С. Пирожак, А. Богачик, М. Марків, Й. Іваськів, І. Жукович, В. Лещишин, М. Кибусь, Я. Шишковський, А. Худзій, Г. Мохнач, Г. Дорошенко з Белмонт Еве., проп. А. Куман, Д. Іваськів, Ф. Дорошенко, пані Ґураль, В. Кулиба; дрібними зібрано $5.70.

Всіх грошей на повенян зібрано $309.85. До Обєднання переслано $296.60, а $13.25 зужито на видатки, оголошення і т. п.

ЗА ПРЕСОВУ КОМІСІЮ:
о. д-р В. Клодницький.

КАМПАНІЯ ПРОТИ НЕГРАМОТНОСТИ

Організації людей чужинецького роду та чужомовна преса через тісну кооперацію зі своїми льокальними шкільними властями віддадуть свою поміч для зменшення неграмотности серед своїх ґруп. Так заявлено на конференції про неграмотність, котра недавно тому відбулась у приміщенню міської ради в Ню Йорку. Заклик до такої кооперації підніс Віктор Ф. Рідер, адміністратор поступу праці в Ню Йорку, як теж представники місцевої Освітньої Ради.

Рух у Ню Йорку це частина краєвої кампанії за обниження неграмотности. Тому, що значна неграмотність являється серед людей муринської раси та серед білих чужинецького роду, освітні змагання будуть зосереджені біля тих двох ґруп населення. Особливі старання будуть зроблені в округах краю, де скаля неграмотности є найвища. Кампанія буде включати також тих, котрі не знають англійської мови та з тої причини не мають доступу до американського ґорожанства. Льокальна Освітня Рада призначила тисячі вчителів, котрі будуть переводити цю кампанію, фінансовану Адміністрацією Поступу Праці (Доблю Пі Ей).

Д-р Л. Р. Алдерман, народній директор освіти при Адміністрації Поступу Праці, був головним промовцем на ньюйорській конференції. Він виказав, що місто Ню Йорк мало більше неграмотних ніж будькотрий стейт у державі, крім стейту Тексас. З загального числа 264,000 неграмотних в усіх пятьох дільницях міста Ню Йорку було 242,000 або 91.7 відсотка людей чужинецького роду, білої раси, згідно з переписом населення, що відбувся зимою 1930 року.

Це були зовсім неграмотні, котрі не знали ні читати ні писати ніякою мовою. Було теж багато тисяч неграмотних того роду, котрі не знали настільки грамотности, щоб могли вправлятись та розвивати свої здібности в тому напрямку. Накінець звиш 200 тисяч людей, з котрих майже половина були грамотні, не знали розмовитись по англійськи.

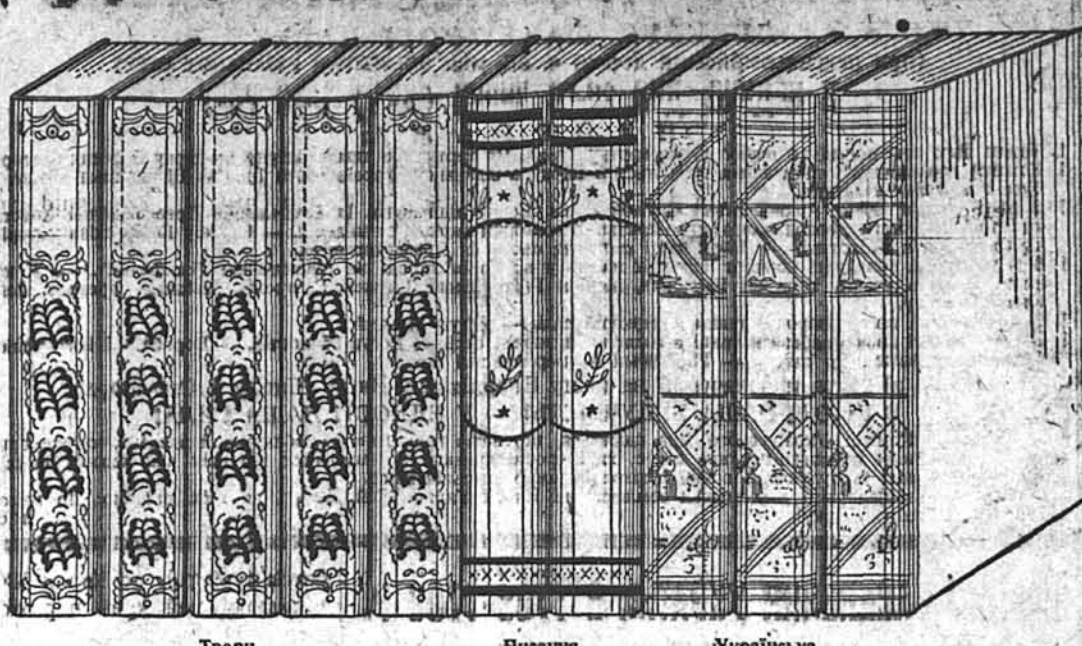
Більшість неграмотних у місті Ню Йорку це жінки та мужчини, котрим перейшов середній вік життя. З тих, котрі не знали ні читати ні псати, було 160,000 жінок і 105,000 мужчин. Серед нових іміґрантів в пропорції було мало неграмотних, але 12.6 відсотка з того мали звиш 55 років, а 17.4 відсотка мужчин мали звиш 65 років життя. Винахід друкованого слова не має для них значіння. Вони не годні писемно анестись зі своїми приятелями чи кревними. Серед неграмотних жінок тільки 3.8 відсотка були між 15 і 24 роком життям; 17.9 відсотка мали звиш 45 років, а 26.2 відсотка звиш 65 років.

Більш вражаючі підсумки припадають на певні національні ґрупи. Отже серед жінок чужинецького роду в Ню Йорку, 65 років життя і старших, 55.6 відсотка були серед роджених в Італії, 36.3 відсотка серед роджених у Росії, 35.6 відсотка в Литві, 34.7 відсотка в Польщі і 20.8 відсотка серед роджених у Чехословаччині — були цілковито неграмотні.

Неграмотні робітники, за правилами, мають найменшу нагоду до зарібку, заявив д-р Алдерман. Неграмотність це перепона до ґорожанства, що теж причиняється до прірви родинної єдности. Серед дітей родин іміґрантів неграмотність майже зовсім не існує. Молодші люди вчаться читати та роаговоритись по анґлійськи підчас праці. Звичайно мати чужинецького роду, котра остається неграмотною та не може розговоритись по англійськи, часто почуваеться чужою у своїм власнім домі. Тому то перший натиск на зменшення неграмотности треба класти на основи, цебто почати навчання від матерей.

Заряди федеральної допомоги є готові призначити три тисячі вчителів для знищення неграмотности в місті Ню Йорку, як теж тисячі інстркуторів будуть готові до праці по інших американських містах та сільських громадах. „Досвід виказав", як пояснив д-р Алдерман, „що дорослій людині треба уділити яких сто лекцій для перших початків, щоб вона заохотилась до читання та могла сама продовжувати свою науку.

ФЛІС.

ЧИ МОЖЕТЕ СОБІ ПОЗВОЛИТИ ПРОПУСТИТИ ТАКУ НАГОДУ?

„В ЛІСИЖ, ПОЛЯ, ДО ВІЛЬНИХ ГІР..."

Чи тямите? Довга лава стоїть і почесть дає — а над головами лопоче наш рідний прапор.

Так, ви вже все приготовили! І наплечник що дня оглядаєте і капелюх ширококрилий якось дивно моргає, чогось у грудях вам легше стає, чогось кров живіще кружляє, — туга якась незнана спокій нам відняла. — Табори! Юнацька твердиня. Туди туга нас веде!

Вам сниться тепер, як сонце що ранку купається в росах, як вітер на крилах приносить розкази сурми, розбуджує табор і тоді бронзові тіла вилітають, „аж стоди дзвенять", і виводять якийсь дивовижний танок. Потім з могутніх грудей казкових лицарів, що стоять у струнких рядах — вибивається велично - могутнє „Боже великий, дай Україні славу і силу..."

Вам ще гомонить в ухах той сміх зухвалий, широкий та дужий, ті бризки води, свавільні, горді пісні... Десь у храмі лісному таємна гутірка про мудрість лісову, вузли, про рани, як ціло і добре дістатись без компасу з нетрів у зоряну ніч, як добру кулешу зварити у дощ, як розбудити юнацьку веселість, піднас „мокрих днів", як програму табору зробити, щоб побут у нім переплітався трудним і корисним завданням-ігрою, як програму на ватру зложити, щоб спомин про неї додав дружнього тепла та ясного світла, щоб на манівці не зайти.

Вам ватра ввижається — „дивовижний світ, золотоцвітний, сад казковий"...

Ви ще не забули тих таємничих шепотів ялиць, коли ви стояли на варті. Тоді зір ваш ширяв по зорянім небі, думками літали в незнані краї, родились тоді в ваших грудях тверді постанови, ви жили тоді небуденним.

Чи ті мандрівки по наших Карпатах. Ви знову жадібні сильних переживань, щоб стрясли цілим єством і оформили в одно тверде, непожитне тіло. Ми тужимо за летом.

Летім знов орлами у наші гори, де люд наш живе. Пізнаймо болі, вислухуймо скарги, потішаймо їх. Вони тішаться цілий рік, що знову побачать своїх вояків у широких крисанях. Будуть жадібно пити всі наші слова, тому підготуймося, що маєм сказати.

А потім, у вечір, будем любуватись утомою тіла по твердій боротьбі з густим ялівцем, слизьким камінням Ґорґанів, будемо прислухуватись, як громи рокочуть і колять ялиці, як рвучкі потоки співають про волю... — („Пластові Вісти").

Беркут.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Гром. Михайло Фурка й Стефанія Галичин занялася збіркою на Рідну Школу на пікніку місцевої української католицької парохії, який відбувся 19-го липня. Збірка принесла $15.80 і ті гроші вислано через Обєднання на призначену ціль. Жертвували по $1: о. В. Дотович, Г. Євусяк, Марія Грабар, А. Мелень, Д. Галичин і Кліфтон Бейкері; по 50 ц.: В. Добровольська, І. Миць, О. Ліпка, Бараник, Дмитриха, Ґіль і Підґурська; по 25 ц.: Малаховський, Іванчук, Ґнира, Олесько, Шапляк, Жуковська, Чухта, Хумінська, Дмитрів, Бейгер, Динего, Кунікевич, Пиринський, Шийка, Леньо, Фурка, Шевчук, Спяк і Бараник. Решта дрібними датками.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (62)

Близнята Тарзана запримітили велике заворушення серед канібалів. Чорношкірі бігали по вулицях, носили воду, зупинялись, говорили щось горячково і далі бігли. „Вони певно приготовляються до бенкету", думали хлопці. Їх гадки потвердив Буляля, який без обиняків заявив: „Нині або завтра вони зїдять нас: тебе і тебе і мене".

Док рішився боротись до останку. В першій мірі йому здавалося, що його маґічні штучки стануть їм ще у пригоді. Він наклонив одного зі сторожів, щоб заніс ватажкові вістку з погрозою, що коли він відважиться їх убити, то вони по смерти піімстяться на нім. Татажок тої погрози дуже налякався.

Одначе до нього приступив Інтамо й переконливо сказав: „Чари білих людей нічого не варт. Вони встромили в мою голову ножі, одначе я в голові нечого не відчуваю. Тарзан був великим чарівником. Він творив чуда. Однак я, чарівник Інтамо, кинув проклін на нього і він згинув". Інтамо зробив триюмфуючу міну.

Ватажок заспокоївся цими словами, бо виглядало, що вони містять у собі незаперечні факти. Відступивши від ватажка, Інтамо тепер бачив, що нічогісінько вже не стоїть йому на перешкоді, щоб зґладити хлопців зі світу. Побачивши сторожа, що ніс харч до тюрми, йому впало на гадку всипати хлопцям до страви отрути.